

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

292

Vragen van het lid **Van Raan** (PvdD) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *gastlessen van (voormalig) Shell-personeel* (ingezonden 16 september 2019).

Antwoord van Minister **Van Engelshoven** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 8 oktober 2019).

Vraag 1

Kent u de oproep van Shell aan gepensioneerde medewerkers om zich op te geven voor een gastles met een door Shell ontwikkeld lesprogramma rond greenwashfestival Generation Discover?¹

Antwoord 1

De term greenwashfestival is voor uw rekening, ik ben bekend met het Generation Discover festival.

Vraag 2

Erkent u dat de plek waar normaal de leerkracht staat, voor de klas, een plek is die autoriteit uitstraalt en dat kinderen in de doelgroep van Generation Discover meer geneigd zijn om een boodschap vanaf die plek voor waar aan te nemen dan van een andere plek? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Ja, dat erken ik. Tegelijkertijd leiden wij onze leerlingen en studenten op om kritisch te zijn op informatie die met hen wordt gedeeld, bijvoorbeeld door het aanleren van burgerschapsvaardigheden gedurende hun opleiding. Ik heb er dan ook vertrouwen in dat leerlingen en studenten niet automatisch alles aannemen wat iemand die voor de klas staat hun vertelt, ongeacht of dat nu hun eigen leraar of een gastleraar is.

Daarnaast heb ik er vertrouwen in dat onze schoolleiders, leraren en docenten kritisch zijn op wie zij in hun klaslokaal laten, en dat zij doordacht omgaan met een aanbod, van welke organisatie of persoon dan ook, om een gastles te verzorgen.

¹ <https://www.voeks.nl/joomla/welzijn/van-cie-vitale-zaken/1660-generation-discover-festival-2019>

Vraag 3

Erkent u dat kinderen en jongeren een kwetsbare groep zijn voor marketing door bedrijven, omdat kinderen niet altijd in staat zijn om reclame – buiten de televisie – te herkennen en niet altijd herkennen dat ze beïnvloed worden?^{2 3 4 5} Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Ja.

Vraag 4

Onderschrijft u de tekst op de website van het Voedingscentrum waarin staat: «... Om restricties wat betreft marketing richting kinderen te vermijden, gebruiken adverteerders soms technieken waarvan zij weten dat het invloed heeft op de consumptie van kinderen, maar niet direct op hen gericht is?»⁶ Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ja.

Vraag 5

Onderschrijft u de tekst op de website van het Voedingscentrum waarin staat: «... wanneer een jonger kind een ouder kind of jonge volwassene van een product ziet genieten in een reclame, kan dit de perceptie en attitude van een jonger kind ten aanzien van het product positief beïnvloeden?»⁷

Antwoord 5

Ja.

Vraag 6

Onderschrijft u de tekst op de website van het Voedingscentrum waarin staat: «... De marketing van producten gericht op ouders of hele families kan ook kinderen beïnvloeden?»⁸ Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Ja.

Vraag 7

Erkent u dat de door het Voedingscentrum beschreven techniek van kindermarketing niet alleen geldig is voor (educatieve) marketing van voeding, maar ook voor kindermarketing door de fossiele industrie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Samenwerking tussen het bedrijfsleven en het onderwijs vind ik in beginsel positief. Het doel van de activiteit, zoals in dit geval inzicht in bepaalde thema's en arbeidsmarktperspectieven moet daarbij voorop staan. Ik acht scholen en leraren prima in staat om de gastlessen gezamenlijk met Shell goed vorm te geven.

Vraag 8

Vindt u het wenselijk dat (voormalig) Shellpersoneel de fossiele boodschap van Shell komt verkondigen in het klaslokaal? Zo ja, waarom?

Antwoord 8

Het bedrijfsleven levert een onmisbare en waardevolle bijdrage aan het onderwijs door het van relevante praktische context te voorzien. Ik acht het bijzonder zinvol dat bedrijven schetsen welke arbeidsmarktperspectieven er zijn voor onze leerlingen en studenten. Zo worden kinderen geënthousias-

² <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/kindermarketing.aspx>

³ <https://www.mediaopvoeding.nl/leeftijdsgroepen/4-6-jaar/>

⁴ <https://www.mediaopvoeding.nl/leeftijdsgroepen/7-9-jaar/>

⁵ <https://www.mediaopvoeding.nl/leeftijdsgroepen/10-12-jaar/>

⁶ <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/kindermarketing.aspx>

⁷ <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/kindermarketing.aspx>

⁸ <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/kindermarketing.aspx>

meer om hun talent op school te ontwikkelen voor bepaalde vaardigheden, studierichtingen en beroepen. In alle gevallen geldt echter dat onderwijsinstellingen zelf de verantwoordelijkheid dragen om te bepalen welke personen en organisaties een bijdrage leveren aan het onderwijs.

Vraag 9

Hoe kunnen kinderen het verschil herkennen tussen feiten en marketing in de gastlessen van Shell?

Antwoord 9

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2, leiden wij onze leerlingen en studenten op om ook kritische burgers te zijn. Via bijvoorbeeld burgerschap geven wij hen kritische denkvaardigheden mee die hen helpen bij het objectief kunnen beoordelen van informatie die hen wordt aangereikt.

Vraag 10

Hoe voorkomt u dat kinderen worden ingezet voor kindermarketing⁹ en greenwashing via door Shell ontworpen en onderwezen lespakketten?

Antwoord 10

Zie het antwoord op vraag 7 en 9.

Vraag 11

Kunt u uitsluiten dat het (voormalige) Shell-personeel tijdens gastlessen, direct of indirect, de marketingbelangen van Shell boven de belangen van kinderen op een leefbare aarde plaatst? Zo ja, waar blijkt dat uit?

Antwoord 11

Nee. Zie verder het antwoord op vraag 7 en 9.

Vraag 12

Wat is naar uw verwachting het businessmodel van Shell anno 2020, 2030 en 2050: grotendeels fossiel, grotendeels duurzaam of deels fossiel en deels duurzaam? Kunt u dit toelichten?

Antwoord 12

Dit is de verantwoordelijkheid van Shell. Hierover doe ik dan ook geen uitspraken.

Vraag 13

Bent u bekend met het bericht dat Shell de komende jaren alleen maar meer investeert in olie en gas en «uiterst gedisciplineerd» investeert in schone energie?¹⁰

Antwoord 13

Ja.

Vraag 14

Bent u bekend met het klimaatontkennende gedachtegoed van voormalig Sheldirecteur Rein Willems?^{11 12}

Antwoord 14

Ja.

Vraag 15

Bent u bekend met de activiteiten van voormalig Sheldirecteur Rein Willems in (de vormgeving van) het onderwijs?

⁹ <https://www.onderwijsconsument.nl/het-succes-van-kindermarketing/>

¹⁰ <https://fd.nl/ondernemen/1303634/shell-stelt-aandeelhouders-miljarden-extra-in-het-vooruitzicht>

¹¹ <https://kerkleinbloemendaal.nl/voorpagina/piet-hein-donner-altijd-afgewogen-en-betrouwbaar-copy/>

¹² <https://fossielvrijonderwijs.nl/2019/05/27/boerhaave-rein-willems-shell-klimaatontkenner/>

Antwoord 15
Nee.

Vraag 16
Kunt u uitsluiten dat het klimaatontkennende gedachtegoed van voormalig Sheldirecteur Rein Willems doorsijpelt in het onderwijs, bijvoorbeeld via lespakketten, gastlessen en techniekfestivals van Shell? Zo ja, waar blijkt dat uit?

Antwoord 16
Nee, maar gezien het feit dat Shell als een van de grote industrieën in Nederland het Nederlandse Klimaatkoord heeft ondertekend lijkt me dit onwaarschijnlijk.

Vraag 17
Bent u bekend met de reeks incidenten van misleidend lesmateriaal tijdens eerdere edities van Generation Discover?^{13 14 15 16}

Antwoord 17
Ja.

Vraag 18
Bent u, vanwege de speciale rol die Shell speelt in de energietransitie, bereid om het Shellespakket plus de bijbehorende training van Shell op te vragen en met de Kamer te delen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 18
Nee. Zoals ikzelf en ook mijn voorgangers aan uw Kamer hierover eerder hebben aangegeven, is het aan de scholen om te bepalen welke leermiddelen worden ingezet. We hebben, via de vrijheid van onderwijs, grondwettelijk verankerd dat scholen het onderwijs zelf mogen inrichten en daarbij leermiddelen van hun keuze mogen gebruiken. Het past bij de autonomie van scholen en de professionele ruimte van leraren om daarin eigen afwegingen te maken. Ik zie het dan ook niet als mijn rol om dit betreffende leerpakket op te vragen en met u te delen.

---

¹³ <https://fossilvrijonderwijs.nl/2017/10/31/reclame-code-commissie/>

¹⁴ <https://fossilvrijonderwijs.nl/2019/05/02/persbericht-burgerbeweging-dient-klacht-in-tegen-shell-voor-misleidende-kinderreclame/>

¹⁵ <https://fossilvrijonderwijs.nl/2019/04/29/shell-in-het-basisonderwijs-middelbare-school/>

¹⁶ <https://fossilvrijonderwijs.nl/2019/05/02/persbericht-burgerbeweging-dient-klacht-in-tegen-shell-voor-misleidende-kinderreclame/reclame-gtl-fuel-kinderfestival-generation-discover-shell-2/>